

ב"ה

פרשת וישב

"בקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף"

מהי העוולה בכך "שביקש לישב בשלוח" ועוד להעניש אותו על כך?

^[1] על הפסוק "וישב יעקב" כותב רש"י (בין הדברים): "ועוד נדרש בו, וישב יעקב, ביקש יעקב לישב בשלוח, קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלוח, אמר הקב"ה, לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב, אלא שמבקשים לישב בשלוח בעוה"ז".

ושאלו על זה:

מהו הביאור בטענה "לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב אלא שמבקשים לישב בשלוח בעוה"ז" – הרי הקב"ה הבטיח ליעקב אבינו "היטב איטיב עמך", ופשיטא שהכוונה בזה היא לא (רק) בנוגע לעניני עוה"ב, כי אם בעיקר בנוגע לעניני עוה"ז (לישב בשלוח בעוה"ז) – ששם שייכת הבקשה שהקב"ה יצילו מפני עשו?! ועד כדי כך – שאפילו לאחרי שחשש שמא "נתמעטו זכותי ע"י החסדים והאמת שעשית עמי, לפיכך אני ירא שמא משהבטחתני נתלכלכתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשו", סיים "ואתה אמרת היטב איטיב עמך" (בעוה"ז כפשוטו), וא"כ, מהו פשר הטענה "לא דיין לצדיקים כו"?!"

...^[2] (וא"כ) היתכן שמפני שיעקב אבינו התפלל וביקש מהקב"ה "לישב בשלוח", הנה לא זו

בלבד שבקשתו לא נתקיימה, אלא עוד נענש על עצם בקשתו, בכך ש"קפץ עליו רוגזו של יוסף" – מהי העוולה בכך ש"ביקש לישב בשלוחה", לכאורה – אדרבה: "מצות עשה . . . שיהא אדם . . . שואל צרכיו שהוא צריך להם"^[3]!?

^[4]...והגע עצמך:

במשך עשרים שנה הי' יעקב אבינו במצב של גלות בבית לבן – "זה לי עשרים שנה בביתך"^[5] (לאחרי שהוכרח לעזוב את בית אביו, וזאת – שלא מרצונו, כי אם מצד ציווי אביו ואמו, כמ"ש בס"פ ויצא).

ולא עוד, אלא שבמשך עשרים שנות גלותו בבית לבן הי' לו צער וסבל גדול ביותר – "ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני"^[6].

ועד כדי כך, שאפילו לאחרי שיצא כבר מבית לבן – רדף לבן אחריו, ואמר לו: "יש לאל ידי לעשות עמכם רע"^[7] (ורק מפני ש"אלקי אביכם אמר אלי השמר לך גו", נמנע לעשות זאת בפועל), והוסיף לטעון "הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה רואה לי הוא"^[8] – טענה שהפכה להיות חלק מ"תורת-אמת" (ובפרט ע"פ המבואר בדרושי חסידות^[9] שכן הוא בפנימיות העינים כו'), ומובן, שטענות אלו גרמו צער ליעקב, נוסף על הצער במשך עשרים שנות גלות!

ומכיון שכן, הרי לאחר כל הצער והיסורים כו' – בודאי הגיע כבר הזמן "לישב בשלוחה"!

...ואפילו אם נאמר שביקש והפציר יותר מדאי – האם בשביל זה צריכים להענישו בעונש חמור עד ש"קפץ עליו רוגזו של יוסף", צרה חדשה לגמרי (כדמשמע מהלשון "קפץ עליו", שלולי סיבה זו לא הי' קורה דבר)?!

ויש לומר הביאור בזה:

כאשר יעקב אבינו מבקש בקשה מסויימת מהקב"ה – בהכרח לומר שבקשה זו נתקיימה בפועל, שהרי לא יתכן שבקשתו של צדיק לא תתקיים ח"ו.

ואכן, בי"ז שנותיו האחרונות ישב יעקב אבינו בשלוח – כמבואר בפי' בעה"ט (ועוד מפרשים) עה"פ "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", שי"ז השנים שהי' בארץ מצרים היו באופן של "ויחי" – חיים בשלימותם, ללא דאגות וצרות וכו'.

וכמובן גם בפשוטו של מקרא:

עה"פ "וא-ל שדי יתן לכם רחמים"^[10], מפרש רש"י: "מי שאמר לעולם די, יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי – צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף וכו'", ועד כדי כך – שעוד לפני לידתו הי' כבר המאורע ד"ויתרוצצו הבנים בקרבה", "מתרוצצים כו' ומריבים כו"^[11]. ולכן, כאשר פרעה שאל את יעקב "כמה ימי שני חיך" ("וואס ביסטו אזוי צוקנייטשט"...) , ענה לו יעקב: "ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי"^[12];

ואילו בבואו למצרים – הושיבו יוסף "במיטב הארץ", וכלכלו ודאג לכל מחסורו באופן של הרחבה כו', כך שיעקב אבינו "ישב בשלוח", ללא כל בלבולים ודאגות (וללא כל פחד מעשו – שנשאר בריחוק מקום מארץ מצרים).

וזהו הפירוש ד"ביקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף" – שקיום בקשתו של יעקב אבינו "לישב בשלוח" הי' עי"ז ש"קפץ עליו רוגזו של יוסף", שהרי כתוצאה מזה נשתלשלו הדברים עד לירידת יעקב למצרים, ששם חי י"ז שנה מתוך שלוח אמיתית.

ופירוש זה קשור גם עם הפירוש... – "לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב כו'", בניחותא: כאשר "ביקש יעקב לישב בשלוח" – הסכים הקב"ה לבקשה זו, מכיון ש"לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב", וצריכים הם לישב בשלוח גם בעוה"ז, אלא שבקשה זו נתקיימה עי"ז ש"קפץ עליו רוגזו של יוסף", כנ"ל.

(תו"מ תשד"מ ח"ב, עמ' 706 748)

תשמ"ו ח"ב עמ' 110)

- [1] תורת מנחם – התוועדויות תשד"מ ח"ב עמ' 706
[2] תורת מנחם – התוועדויות תשד"מ ח"ב עמ' 748
[3] רמב"ם ריש הל' תפילה
[4] תורת מנחם – התוועדויות תשמ"ו ח"ב עמ' 110
[5] ויצא לא, מא.
[6] שם, מ.
[7] שם, כט.
[8] שם, מג.
[9] תו"ח ר"פ וישלח. המשך תער"ב ח"א ע' רי. ועוד
[10] מקץ מג, יד.
[11] ופרש"י תולדות כה, כב.
ויגש מז, ח-ט^[12]